

Programmacontouren

Toegankelijkheid zorg staat onder druk

Zorg voor ouderen gericht op langer thuis wonen

Partners

Twente Board Development met Ondernemers, Onderwijs en Overheden

Twente Beter, Twentse Koers, Ondernemend Twente, Twentse Gemeenten, Universiteit Twente, Saxion, ROC van Twente, Novel-T, Oost NL, Provincie Overijssel en Ministerie van VWS en BZK

De uitwerking van deze thema's vormt geen juridisch kader voor het beoordelen van projecten. Voor de beoordeling door Twente Board van projectvoorstellen zijn KRACHT-criteria en het convenant met het Rijk bepalend.

Inhoud

Doel van het programma	3
Regionale verbinding.....	3
Verbinding tussen de onderdelen ‘langer thuis wonen voor ouderen’ en ‘preventie en aanpak chronische ziekbeelden’ in de Regio Deal	3
Aanpak	4
KPI’s.....	4
Inhoudelijke focus	5
Criteria.....	5
Programmaliijn 1: Onderzoek en kennisontwikkeling	6
Aanleiding	6
Doel	6
Aanpak	6
Onderzoek naar behoeften en bestaande technologie/hulpmiddelen	6
Ontwikkelen van scholing en informatiemodules	6
<i>Voor Inwoners</i>	7
<i>Voor Professionals</i>	7
<i>Algemeen</i>	7
Programmaliijn 2: Domein-overstijgende samenwerking	8
Aanleiding	8
Doel	8
Aanpak	8
<i>Domeinoverstijgende samenwerking binnen de zorg en sectoren gericht op ondersteuning</i>	8
<i>Domein overstijgende samenwerking buiten de zorg</i>	9
<i>Algemeen</i>	9
Programmaliijn 3: Wonen, technologie, zorg en welzijn	10
Aanleiding	10
Doel	10
Aanpak	10
<i>Pilotprojecten in Vijf Gemeentes</i>	10
<i>Domeinoverstijgende samenwerking</i>	10
<i>Focuspunten</i>	11
<i>Betrokkenheid van eindgebruikers</i>	11
Programmaliijn 4: Regiobreed Plan van Aanpak.....	12

De uitwerking van deze thema’s vormt geen juridisch kader voor het beoordelen van projecten. Voor de beoordeling door Twente Board van projectvoorstellen zijn KRACHT-criteria en het convenant met het Rijk bepalend.

Doel van het programma

De toegankelijkheid en houdbaarheid van de zorg staat onder druk door de vergrijzing en tekorten aan zorgpersoneel. In de landelijke programma's en akkoorden: WOZO programma (Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen) en Integraal Zorgakkoord (IZA) is dit een belangrijk thema. In Twente zijn er ruim 130.000 65-plussers (bron: Regiobeeld zorg en ondersteuning voor Twentse ouderen, 2021). Dit aantal gaat groeien naar ruim 155.000 ouderen in 2030. Het aandeel 65-plussers t.o.v. 20 tot 65-jarigen is naar schatting 42% in 2030 in Twente, ten opzichte van 40% in Nederland. Voor plattelandsgemeenten is dit aandeel veelal meer dan 50%. Inwoners worden ouder en ervaren daardoor meer chronische ziekten. De prevalentie van de ouderdom gerelateerde aandoeningen gaat sterk toenemen in Twente. Dementie en artrose stijgen daarbij het meeste (bron: Regiobeeld Twente, 2023). Ook diabetes type 2 en hart- en vaatziekten zijn veel voorkomend bij Twentse (oudere) inwoners (bron: Regioanalyse NZA) Daarnaast is er in Twente grote vraag naar (wijk)verpleegkundigen, verzorgenden, huishoudelijke hulpen, (huis)artsen en psychologen. Van de 55.400 personen die in Twente werken in de sector zorg en welzijn, gaat binnen 10 jaar 25% met pensioen. Het aantal mantelzorgers gaat naar verwachting ook dalen. Hierdoor nemen de werkdruk en de wachtlijsten verder toe. De financiële, personele en maatschappelijke houdbaarheid van het zorgstelsel in Twente staan daarmee onder druk. Inzet op gezondheid, bestaanszekerheid, preventie (zelf, thuis en/of digitaal waar het kan), verbeteren van samenwerking in de zorgketen en toepassen van nieuwe technologieën zijn nodig om de zorg beschikbaar, toegankelijk en betaalbaar te houden.

Hiermee richten we ons op het vermogen van mensen om zichzelf vanuit eigen regie te redden op alle levensterreinen, met zo min mogelijk professionele zorg en ondersteuning.

Regionale verbinding

In Twente is in 2023 met de Twentse Koers, Twente Beter, het ROAZ en alle ca. 300 partners, zoals gemeenten, zorgaanbieders, huisartsen en welzijnswerk, een regioplan opgesteld. Hetgeen in deze Regio Deal wordt beoogd sluit aan bij hetgeen is beschreven in het regioplan onderdeel ouderen.

In regioplan wordt gericht op de gehele beweging naar gezond en zelfredzaam ouder worden. In de Regio Deal ligt het accent op toepassing van innovatieve technologie/hulpmiddelen in de eigen woning/omgeving/mobiliteit

De regionale verbinding moet ook gemaakt worden met de 3 o's (overheid, onderwijs, ondernemers). Om de impact te maken die nodig is om de opgaves het hoofd te bieden zijn de coalities tussen deze organisaties van groot belang.

Verbinding tussen de onderdelen 'langer thuis wonen voor ouderen' en 'preventie en aanpak chronische ziekbeelden' in de Regio Deal

Er zijn 2 losse programma contouren beschreven voor de onderdelen 'langer thuis wonen voor ouderen' en 'preventie en aanpak chronische ziektebeelden' in de Regiodeal. Echter Ca. 60% van de inwoners ouder dan 65 jaar en ca. 90% van de inwoners ouder dan 80 jaar heeft 1 of meer chronische aandoeningen wat maakt dat de oudere inwoner in Twente vaak ook dezelfde is als diegene met een chronische ziekte. Om deze reden zijn beide programma's in de uitvoering sterk met elkaar verbonden. Binnen de programma lijnen zien we raakvlakken daar waar het bijvoorbeeld gaat om het achterhalen van behoeften en het ontwikkelen van scholings- en informatie modules.

De uitwerking van deze thema's vormt geen juridisch kader voor het beoordelen van projecten. Voor de beoordeling door Twente Board van projectvoorstellen zijn KRACHT-criteria en het convenant met het Rijk bepalend.

Alsmede bij de infrastructuren die we in de programma's voorzien zoals de innovatie- en implementatieomgeving, data infrastructuur en de domein overstijgende samenwerkingen binnen en buiten de zorg. Over en weer gebruik maken van infrastructuren, opgedane kennis en best practices maakt dat er versnelling zal optreden en er meer impact gegenereerd kan worden. Om deze reden zal dit actief aangemoedigd worden.

Aanpak

Binnen een aantal pilotgemeenten wordt ingezet op het versterken van domein-overstijgende samenwerking gericht op ouderen. De domein-overstijgende samenwerking wordt zichtbaar door een innovatieve aanpak op het snijvlak van gezondheid, zorg, wonen en welzijn, in lijn met uitgangspunten van het regioplan. Focus ligt op het versterken van de gezondheid, zelf- en samenredzaamheid, zingeving en eigen regie van de ouder wordende inwoners in de context van hun lokale gemeenschap. Er wordt ingezet op het versterken van de eigen kracht van ouderen en hun netwerk en het zo laagdrempelig bereikbaar en toegankelijk maken van ondersteuning, zorg en voorzieningen, rekening houdend met de ontwikkelingen in het landelijk gebied en mogelijke effecten hierop. In een dialoog tussen ouderen en professionals wordt ingezet op preventie, het versterken van gezondheid van oudere inwoners, goede ketensamenwerking, vroeg-signalering en het aanbieden van alternatieve en voorliggende vormen van zorg en ondersteuning waardoor het beroep op de formele zorg vermindert. Daarin wordt ook gekeken welke preventieve rol cultuurparticipatie kan spelen. Onderdeel is dat er wordt geëxperimenteerd met toepassen van technologie in de woning en de wijk binnen proeftuinen, met actieve betrokkenheid van inwoners van conceptontwikkeling tot ingebruikname. Zorginnovaties krijgen zo de kans om hun toegevoegde waarde te laten zien en om nieuwe woonconcepten te ontwikkelen. Daarnaast leren zorg- en welzijnsprofessionals om te gaan met innovaties en leren ouderen hoe ze eigen regie kunnen voeren over en tijdig kunnen inspelen op hun gezondheid en zelfredzaamheid. Vanuit de opgedane ervaringen wordt ingezet op brede uitrol in Twente en leren we actief van en werken we samen met initiatieven in andere regio's in Nederland. Daarnaast, wetende dat het qua wetgeving en financiering verschillende stelsels zijn, leren we graag van initiatieven in de zorg en ondersteuning aan ouderen in Duitsland, gericht op het gezond en zelfredzaam ouder worden.

KPI's

Het streven is om minimaal 5 pilotgemeenten te ondersteunen bij zorg en welzijn voor ouderen gericht op langer thuis wonen. In de gekozen pilotwijken en -dorpen:

- Is de ervaren gezondheid van de ouderen gelijk gebleven/versterkt, meetbaar via o.a. de volwassenen- en ouderen monitor GGD Twente en Senioren op Eigen Kracht onderzoek;
- Is er stabilisatie/daling van het aantal ouderen dat een beroep doet op acute zorg;
- Ontwikkelen van scholingsmodules gericht op zorg- en welzijnsprofessionals en informatiemodules gericht op de inwoners en hun naasten;
- Plan van aanpak en benodigde (rand)voorwaarden voor een brede uitrol ontwikkelde aanpak in Twente;
- Zorg en ondersteuning in Twente blijven beschikbaar, toegankelijk en betaalbaar voor alle inwoners.
- Er zijn nieuwe woninginrichtingsconcepten beschikbaar om ouderen langer zelfredzaam thuis te kunnen laten wonen.
- Er is actief verbinding met het Regioplan Twente.

***De uitwerking van deze thema's vormt geen juridisch kader voor het beoordelen van projecten.** Voor de beoordeling door Twente Board van projectvoorstellen zijn KRACHT-criteria en het convenant met het Rijk bepalend.*

Inhoudelijke focus

- Het programma richt zich nadrukkelijk op domein overstijgende samenwerking binnen én buiten zorg en welzijn
- Het uitgangspunt is de inwoner. Deze moet na afloop van de regio deal verschil merken
- We geven ruimte aan nieuwe projecten met toevoegde waarde vanuit de concreet aangetoonde behoefte en de noodzaak.
- De impact van voorstellen is gericht op effect binnen 1 - 5 jaar, in lijn met de looptijd van de Regio Deal.
- Versterken van het Twentse ecosysteem. We streven we naar synergie en efficiëntie, dus we benutten en verbinden de bestaande structuren. We bundelen en concentreren, in plaats van verder laten versnipperen.
- Samenwerking staat voorop. Projecten staan open voor partijen om op deel te nemen. Hierin wordt zo slim mogelijk aangesloten bij bestaande regionale initiatieven en trajecten. Projecten moeten gericht zijn op Twente en daarbinnen impact bereiken, maar moeten niet te intern gericht zijn.
- Bij de keuze voor de 5 pilotgemeenten dient rekening te worden gehouden met een regionale spreiding en diversiteit, met inbegrip van zowel stedelijk gebied als dorpskernen. Het is mogelijk dat projecten zich richten op bepaalde wijken of buurten in een gemeente.

Criteria

In samenwerking met vertegenwoordigers vanuit Ondernemers, Overheid en Onderwijs hebben we binnen de Regio Deal de thema's 'toegankelijkheid van de zorg', 'al het beschikbare talent is nodig' en 'druk op het regionale bedrijfsleven' verder uitgewerkt. Deze gezamenlijke uitwerking in programmacontouren zorgt er voor dat 3 O breed de thema's goed zijn doorleefd. Er is inzichtelijk gemaakt wat er nodig is en dat geeft ons gezamenlijk richting.

De uitwerking van deze thema's vormt geen juridisch kader voor het beoordelen van projecten. Voor de beoordeling door Twente Board van projectvoorstellen zijn KRACHT-criteria en het convenant met het Rijk bepalend.

De uitwerking van deze thema's vormt geen juridisch kader voor het beoordelen van projecten. Voor de beoordeling door Twente Board van projectvoorstellen zijn KRACHT-criteria en het convenant met het Rijk bepalend.

Programmaliijn 1: Onderzoek en kennisontwikkeling

Aanleiding

Om impact te kunnen maken binnen de pilotgemeentes is het van belang om scherp te krijgen waar de behoeftes rondom voorlichting en informatievoorziening m.b.t. gezond en zelfredzaam ouder worden liggen. Dit geldt voor zowel inwoner als professional. Dit zijn twee zeer verschillende doelgroepen die op verschillende manieren benaderd moeten worden.

Doel

Er is een eenduidig beeld rondom de meest passende manier van voorlichten aan oudere inwoners van Twente m.b.t. het inzien van de urgentie van het zelf investeren in gezond en zelfredzaam ouder worden. Daarnaast is duidelijk hoe inwoners en professionals aankijken tegen (de toepassing van) technologie en innovaties in de eigen woonomgeving en rond de persoonlijke zorg- en ondersteuningsbehoefte.

Aansluitend daarop worden scholingsmodules ontwikkeld voor zorg- en welzijnsprofessionals en informatiemodules gericht op de inwoners en hun naasten.

Aanpak

De aanpak kan uiteengezet worden in drie lijnen; onderzoek naar behoeften en bestaande technologie, ontwikkelen van informatiemodules voor inwoners en ontwikkelen van scholing en informatiemodules voor professionals.

Indien beschikbaar is het belangrijk om hiervoor reeds bestaande onderzoeken te raadplegen en te inventariseren wat er reeds in de regio beschikbaar is op dit gebied.

Onderzoek naar behoeften en bestaande technologie/hulpmiddelen

Om inwoners en professionals goed voor te kunnen lichten over technologie en innovaties in de woonomgeving en rond de persoonlijke zorg- en ondersteuningsbehoefte, is het allereerst belangrijk dat er wordt onderzocht welke technologie er al gebruikt wordt en waar behoeften liggen op dit gebied. Enerzijds dient dit onderzocht te worden bij de ouder wordende inwoner zelf, maar ook zal er een inventarisatie moeten worden gemaakt onder zorg- en welzijnsprofessionals, woningbouwbedrijven en wooncorporaties. Vervolgens is het nodig om goed in kaart te brengen welke bestaande oplossingen er al zijn, die nog onvoldoende bekend zijn en/ of onvoldoende gebruikt worden.

Ontwikkelen van scholing en informatiemodules

We streven ernaar bewustwording en kennis bij (oudere) inwoners en naasten te vergroten door kennis te delen met alle inwoners d.m.v. voorlichting over de mogelijkheden van technologie in de eigen woning. We beogen hiermee om drempels hieromtrent te verlagen en technologie beter toegankelijk te maken. Hierbij is de verbinding met lopende initiatieven op gebied van technologie in Twente belangrijk. **Ook de verbinding met het programma 'Preventie en aanpak chronische ziektebeelden' is hier belangrijk.**

De uitwerking van deze thema's vormt geen juridisch kader voor het beoordelen van projecten. Voor de beoordeling door Twente Board van projectvoorstellen zijn KRACHT-criteria en het convenant met het Rijk bepalend.

Voor Inwoners

1. Bewustwording en Kennisvergroting:

- Focus op het informeren van inwoners over de voordelen en mogelijkheden van technologieën ten aanzien van gezond en zelfredzaam ouder worden
- Stimuleer initiatieven die technologie toegankelijk en begrijpelijk maken voor een breed publiek.

2. Toegankelijkheid en Gebruiksgemak:

- Benadruk het belang van gebruikersvriendelijke oplossingen die inspelen op de specifieke behoeften van ouderen en hun naasten.
- Moedig projecten aan die technologische oplossingen integreren in het dagelijks leven van inwoners.

Voor Professionals

1. Kennisdeling en Scholing:

- Richtlijnen voor het delen van kennis en expertise tussen zorgprofessionals, welzijnsmedewerkers en technologie-experts.
- Bevordering van e-learning en andere educatieve platforms die inspelen op de nieuwste ontwikkelingen in zorgtechnologie.

2. Samenwerking en Partnerschappen:

- We stimuleren samenwerking tussen diverse stakeholders, waaronder zorginstellingen, technologiebedrijven en onderwijsinstellingen.
- We ondersteunen initiatieven die de dialoog en kennisuitwisseling tussen verschillende sectoren bevorderen.

Algemeen

• Integratie van Technologie:

- We ondersteunen projecten die de integratie van technologie in de thuisomgeving stimuleren, met aandacht voor duurzaamheid en toekomstbestendigheid.

• Gebruikersgerichte Aanpak:

- We moedigen initiatieven aan die uitgaan van de behoeften en wensen van eindgebruikers, met bijzondere aandacht voor kwetsbare groepen.

De uitwerking van deze thema's vormt geen juridisch kader voor het beoordelen van projecten. Voor de beoordeling door Twente Board van projectvoorstellen zijn KRACHT-criteria en het convenant met het Rijk bepalend.

Programmaliijn 2: Domein-overstijgende samenwerking

Aanleiding

De grote opgaves die op de zorg afkomen lossen we niet op binnen de eigen sector. Daarom is het van groot belang om over grenzen heen te kijken zowel binnen de zorg als erbuiten.

Binnen de zorg is de situatie op dit moment nog dat veel zaken in verschillende kolommen zijn georganiseerd, denk hierbij aan eerstelijns zorg, welzijn, informele zorg, mantelzorg enz. Door dit domein overstijgend te organiseren is de Twentse inwoner beter geholpen en neemt de druk op de zorg niet verder toe.

Buiten de zorg zien we dat het bedrijfsleven vaak op afstand staat van de zorgsector, terwijl de oplossingen die het bedrijfsleven biedt kan bijdragen aan de effectiviteit en efficiënte van zorg en welzijn. Om deze afstand te verkleinen is het belangrijk om deze werelden dichterbij elkaar te brengen en te zorgen dat samenwerking gefaciliteerd wordt.

Doel

Structuren creëren die domein overstijgende samenwerking binnen én buiten de zorg activeren en faciliteren.

Aanpak

De aanpak kan uiteengezet worden in twee lijnen; binnen de zorg en buiten de zorg.

Domeinoverstijgende samenwerking binnen de zorg en sectoren gericht op ondersteuning

1. Verbinding Tussen Eerstelijns Paramedici en Integrale Teams:

- Belangrijk is de focus op het kennen en vinden van elkaars expertise. Niet alleen binnen de zorgsector, maar ook het voorliggende veld, welzijn en informele zorg hebben hier een belangrijke rol.
- Investerings in gezamenlijk gebruikte samenwerkingsmiddelen om deze verbinding te faciliteren.

2. Actievere Rol van Eerstelijns Paramedici:

- Integratie in gezondheidscentra en multidisciplinaire teams.
- Inzet door professionals zoals huisartsen, POH's, wijkverpleegkundigen, Wmo-consulenten of wijkcoaches voor preventieve ondersteuning bij het gezond en zelfredzaam ouder worden.
- Focus op preventief reablement, zoals het aanleren van vaardigheden voor persoonlijke verzorging of het bieden van hulpmiddelen.

3. Digitale Infrastructuur:

- Digitale infrastructuur koppelen met andere programmalijnen en IZA. Hier is belangrijk dat niet alleen de focus ligt op zorg, maar ook de verbinding wordt gelegd met het sociaal domein en alle andere (informele) partijen die betrokken zijn rondom de inwoner. **Op dit punt zal de verbinding gezocht worden met het**

De uitwerking van deze thema's vormt geen juridisch kader voor het beoordelen van projecten. Voor de beoordeling door Twente Board van projectvoorstellen zijn KRACHT-criteria en het convenant met het Rijk bepalend.

programma 'preventie en aanpak chronische ziektebeelden, waar dit thema ook uitgebreid wordt beschreven.

Domein overstijgende samenwerking buiten de zorg

1. Samenwerking met ondernemers en bedrijven in andere sectoren (bijvoorbeeld: bouw en ICT):

- Initiatie en facilitering van samenwerkingen met ondernemers en bedrijven die raakvlakken hebben met de zorg, maar op dit moment niet in het ecosysteem ingebed zijn
- Belang van het kennen en vinden van elkaars expertise in deze verschillende domeinen. Hierbij is het van belang dat ondernemers en bedrijven inzicht krijgen in waar zij van meerwaarde kunnen zijn voor de zorg en waar de zorg ondernemers en bedrijven beter kan faciliteren om gezamenlijk impact te maken voor de inwoners van Twente.

2. Investing in samenwerkingsmiddelen:

- Gebruik van o.a. evenementen en gezamenlijke werkplaatsen als middelen voor samenwerking en kennisuitwisseling. Op deze manier kan er meer interactie en dynamiek ontstaan tussen ondernemers en bedrijven aan de ene kant en de zorg aan de andere kant.
- We stimuleren cross-sectorale projecten en initiatieven. Zo creëren we de voorwaarden waarin ondernemers en bedrijven de zorg kunnen vinden om gezamenlijk impact te maken voor de inwoner van Twente.

Algemeen

- *Kennisdeling en Expertise Uitwisseling:*
 - Bevorderen van een cultuur waarin de zorg en ondernemers en bedrijven uit verschillende sectoren van elkaar leren en samenwerken.
- *Innovatieve Oplossingen door Samenwerking:*
 - Aanmoedigen van innovatieve projecten die voortkomen uit de synergie tussen bovenstaande uitwisseling.

De uitwerking van deze thema's vormt geen juridisch kader voor het beoordelen van projecten. Voor de beoordeling door Twente Board van projectvoorstellen zijn KRACHT-criteria en het convenant met het Rijk bepalend.

Programmaliijn 3: Wonen, technologie, zorg en welzijn

Aanleiding

Om het verschil te maken voor de mensen in de regio moeten er zichtbare innovaties en veranderingen gerealiseerd worden. Dit kan door de samenwerking te zoeken met ondernemers en bedrijven in andere sectoren.. Denk hierbij aan sectoren die sterk vertegenwoordigd zijn in Twente zoals (medische) technologie, (land)bouw en de IT. Nog te vaak duurt het te lang om goede ideeën te laten landen in de zorgsector en weet het bedrijfsleven buiten de zorg vaak onvoldoende wat de behoefte is binnen de zorg.

Om deze barrières te verminderen is het van belang om praktisch gericht aan de slag te gaan. Binnen programmaliijn 3 is er ruimte voor pilotprojecten waarin ondernemers, zorg professionals en inwoners samenwerken.

Doel

- Wooncorporaties, woningbouwbedrijven en zorgorganisaties die zelf bouwen hebben de kennis in huis om al bij het bouwen van nieuwe woningen, maar ook bij verbouw/renovatie woningen voor te bereiden op technologie.
- In samenwerking tussen ontwikkelaars, eindgebruikers (zowel de ouderen als de relevante zorg- en welzijnsprofessionals), bedrijven en overheid worden laagdrempelig te gebruiken, duurzame technologische innovaties ontwikkeld én geïmplementeerd in woningen, waardoor mensen langer en zelfstandiger thuis kunnen blijven wonen.
- Zorg en ondersteuning of intensivering daarvan wordt voorkomen, verminderd of uitgesteld door behoud en/of versterking van de zelfredzaamheid en het creëren van bewustzijn bij de oudere doelgroep en professionals.

Aanpak

Pilotprojecten in Vijf Gemeentes

- **Regionale spreiding en diversiteit:**
 - Start in 5 pilotgemeentes met een focus op zowel stedelijke als landelijke gebieden.
 - Aanpassing van de aanpak per gemeente afhankelijk van lokale behoeften en kenmerken.
- **Selectie van gebieden en doelgroepen:**
 - Identificatie van geschikte gebieden of doelgroepen in elke gemeente op basis van de grootste behoefte.
- **Onderzoek naar woon- en leefomgeving:**
 - Analyse van hoe woningen en de omgeving aangepast kunnen worden om zelfstandig wonen te ondersteunen.
 - Mogelijke focus op specifieke woonvormen, zoals appartementen, voor pilotprojecten.

Domeinoverstijgende samenwerking

- **Partnerschappen tussen zorg en welzijn, ondernemers, bedrijven en eindgebruikers:**

De uitwerking van deze thema's vormt geen juridisch kader voor het beoordelen van projecten. Voor de beoordeling door Twente Board van projectvoorstellen zijn KRACHT-criteria en het convenant met het Rijk bepalend.

- Samenwerking tussen bedrijfsleven, overheid en eindgebruikers zoals inwoners en zorgprofessionals.
- Co-creatie en betrokkenheid van eindgebruikers, met nadruk op de oudere inwoner.

Focuspunten

- **Leefijdsvriendelijke woonomgeving:**
 - Aanpassingen in de woninginrichting, bijvoorbeeld vaste looproutes en herkenbare deuren.
 - In combinatie met het bedrijfsleven het toepassen van slimme techniek in de woning gericht op zorg en welzijn, bijvoorbeeld door middel van domotica op gebied van dagstructuur en veiligheid.
- **Technologie en innovatie voor sociale interactie:**
 - Samen met het bedrijfsleven op zoek gaan naar technologische oplossingen die sociale interactie bevorderen, vooral gericht op het verminderen van eenzaamheid onder ouderen.

Betrokkenheid van eindgebruikers

- **Actieve participatie van ouderen:**
 - Betrekken van ouderen bij het gehele proces, bijvoorbeeld via de Klankbordgroep Ouderen van Twentse Koers.

De eindgebruiker moet inspraak krijgen en moet verschil gaan ervaren naar aanleiding van nieuwe samenwerkingen. Denkrichtingen:

Er kan bijvoorbeeld worden gedacht aan projecten die betrekking hebben op:

- Standaard inbouwen van slimme technologieën (zoals verlichting of automatische gordijnopeners) in de woning van mensen met Dementie, ter bevordering van de dagstructuur
- In bestaande en nieuwe bouw slimme technologieën in seniorenwoningen inbouwen ter bevordering van het langer zelfredzaam blijven, zoals een deurdetectie voor senioren die slecht ter been zijn.

De uitwerking van deze thema's vormt geen juridisch kader voor het beoordelen van projecten. Voor de beoordeling door Twente Board van projectvoorstellen zijn KRACHT-criteria en het convenant met het Rijk bepalend.

Programmaliijn 4: Regiobreed Plan van Aanpak

Vanwege de verscheidenheid van onderwerpen binnen de verschillende programmaliijnen is het niet haalbaar al een realistisch plan van aanpak te maken.

De wijze waarop projecten kunnen worden doorontwikkeld tot brede implementatie, zal onderdeel zijn van de verschillende projecten. Afhankelijk van de uitkomsten van de projecten en naar aanleiding van de resultaten vanuit de pilotgemeentes kan regio breed worden ingestoken. Doorontwikkeling en verdere implementatie vindt plaats op basis van best practices vanuit de projecten.

***De uitwerking van deze thema's vormt geen juridisch kader voor het beoordelen van projecten.** Voor de beoordeling door Twente Board van projectvoorstellen zijn KRACHT-criteria en het convenant met het Rijk bepalend.*